

SVEA HOVRÄTT
Mark- och miljööverdomstolen
060201

DOM
2019-09-11
Stockholm

Mål nr
M 4874-18

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Nacka tingsrätts, mark- och miljödomstolen, dom 2018-04-26 i mål nr M 933-18, se bilaga A

PARTER

Klagande

Vattenfall Eldistribution AB

Ombud: Bolagsjuristen T.K.

Motparter

1. Energimarknadsinspektionen

2. K.C.

SAKEN

Nätkoncession för linje i Orust kommun, Västra Götalands län

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSLUT

Mark- och miljööverdomstolen avslår överklagandet.

Dok.Id 1503660

Postadress
Box 2290
103 17 Stockholm

Besöksadress
Birger Jarls Torg 16

Telefon
08-561 670 00
08-561 675 50

E-post: svea.hovratt@dom.se
www.svea.se

Telefax
08-561 675 59

Expeditionstid
måndag – fredag
09:00–16:30

YRKANDEN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Vattenfall Eldistribution AB (nedan Vattenfall) har yrkat att Mark- och miljööverdomstolen ska bevilja ansökan om nätkoncession för linje. Vattenfall har i andra hand yrkat att Mark- och miljööverdomstolen ska återförvisa ärendet till Energimarknadsinspektionen för prövning av ansökan.

Energimarknadsinspektionen och **K.C.** har motsatt sig att mark- och miljödomstolens dom ändras.

UTVECKLING AV TALAN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Vattenfall har anfört i huvudsak följande: Syftet med den aktuella ledningen är att förstärka och förbättra leveranssäkerheten i det befintliga regionnät som förser Edshultshall med el och därigenom säkra elförsörjningen till de boende i området. Intresset av säker elöverföring för de berörda hushållen är att betrakta som ett väsentligt allmänintresse.

Den sökta ledningen uppfyller miljöbalkens krav på bästa möjliga teknik och lämplig lokalisering. Det är fråga om en förhållandevis liten ledning som smälter väl in i landskapet även vid känsliga passager. På den sista delen av sträckningen, vid Boxviks kile, är den visuella påverkan som störst på grund av låg vegetation. Även här bedöms dock påverkan bli måttlig. Den sammantagna påverkan på landskapsbilden som en luftledning skulle ge upphov till ur ett kulturmiljöperspektiv är obetydlig och dessutom reversibel.

Det är inte praktiskt genomförbart att anlägga en markkabel i området. Det skulle innebära en stor påverkan då det måste grävas och, för stora delar av sträckningen, sprängas ett kabelschakt. En markledning påverkar såväl skogsmarken som kulturmarken. I värdefulla slätter- och betesmarker kan grävningen medföra mycket kraftiga negativa irreversibla effekter på naturvärdena. Orsaken till det är att jordlagren rörs om och att näring frigörs. Den frigjorda näringen kan helt utarma den skyddsvärda och konkurrenssvaga kärlväxtfloran som skapats över många år. Dessutom påverkas

sannolikt vattendrag, våtmarker och småvatten negativt av en markkabeldragning om grävningssarbete sker i närheten. Grävningen kan också leda till att hydrologin förändras med följderna att naturvärden skadas. Inom sträckan finns sannolikt även okända fornlämningar som skulle påverkas.

Sett ur ett driftsäkerhetsperspektiv bedöms det norra alternativet vara minst fördelaktigt, eftersom matningarna till Edshultshall inte skulle vara skilda åt geografiskt. De övriga alternativen är att föredra eftersom de skulle skapa redundans i elnätet. En trädsäkrad luftledning är det mest driftsäkra alternativet. Felfrekvensen är nästan tio gånger högre för markkablar, jämfört med trädsäkrade luftledningar. Dessutom medför ett kabelhaveri grävarbeten för att lokalisera och reparera den felande delen av kabeln.

En markkabel skulle vidare innebära en avsevärd ökning av kostnaderna jämfört med luftledningsalternativet och är inte miljömässigt motiverad eller rimlig i förhållande till det behov som ledningen avser att fylla. Luftledningen beräknas kosta cirka 14 miljoner kr medan markkabelalternativet beräknas kosta cirka 75 miljoner kr. Skillnaden i underhållskostnader är försumbara.

Det har inte rapporterats i artportalen att berguv häckar i den planerade ledningens direkta närhet. De fåtal inrapporteringar av berguv i området som har skett de senaste tio åren har i samtliga fall rört spelande fåglar. Närmaste häckplats för berguv ligger en dryg kilometer från den planerade ledningen. De rekommenderade skyddsavstånd som Naturvårdsverket hänvisar till gäller vindkraftverk med roterande rotorblad som skapar ett annat riskmoment. Statiska luftledningar är lättare för fåglar att hantera. Vattenfall har också föreslagit skyddsåtgärder som minskar risken för strömgenomgång avsevärt. Risken för kollisioner kvarstår visserligen men måste anses vara acceptabel i förhållande till den samhällsnytta som ledningen skulle bidra till.

Energimarknadsinspektionen har vidhållit vad som anförts i tidigare instanser och tillagt i huvudsak följande: Eftersom Vattenfall har sökt nätkoncession med giltighetstid tills vidare, bör miljöpåverkan betraktas som permanent om än inte nödvändigtvis irreparabel. En bedömning av skada på områden som omfattas av skydd

enligt 4 kap. miljöbalken måste omfatta inte enbart den närmaste omgivningen, utan sättas i ett större sammanhang där estetiska värden och allmänhetens möjlighet till naturupplevelser bör ligga i fokus. Energimarknadsinspektionens bedömning är att den planerade luftledningen innebär en påtaglig skada på områdets natur- och kulturvärden då den i stor utsträckning skulle förändra den oexploaterade landskapsbildens karaktär.

Vattenfall har kraftigt överdrivit den negativa påverkan på kulturmiljön som en markkabel skulle kunna ge upphov till. Inget riksintresse för kulturmiljön berörs och Vattenfalls egen bedömning i miljökonsekvensbeskrivningen är att en markförlagd kabel skulle innebära en obetydlig till liten konsekvens för kulturmiljön. De eventuella negativa konsekvenserna skulle dessutom i hög grad vara möjliga att undvika genom försiktighetsåtgärder och genom samråd med länsstyrelsen. Den negativa inverkan som en luftledning skulle medföra kan inte undvikas genom försiktighetsåtgärder.

Vattenfalls påstående om att en markkabel skulle medföra tekniska nackdelar och försämrad driftsäkerhet jämfört med en luftledning ifrågasätts. Vad gäller driftsäkerheten är det brukligt att lägga en reservkabel i ledningsschaktet för att ge tid att reparera bestående fel. Nackdelarna med en markkabel är således inte så påtagliga att de inte kan godtas efter en avvägning mot nyttan för motstående intressen.

Med beaktande av den aktuella olägenhetens beskaffenhet och områdets känslighet kan merkostnaden som en markkabel skulle medföra inte anses orimlig. Särskilt med hänsyn till att åtgärden får anses ha begränsad betydelse eftersom dess syfte är att förstärka ett redan befintligt nät. Dessutom är underhållskostnaden normalt högre för en luftledning än för en markförlagd kabel.

K.C. har anfört sammanfattningsvis och i huvudsak följande. Orust har stora värden för natur, kultur, friluftslivet samt turismen och är i sin helhet av riksintresse enligt 4 kap. 1 § miljöbalken. Lokaliseringen av en luftledning i enlighet med ansökan är inte lämplig eftersom den medför en alltför stor påverkan på miljön med breda ledningsgator i oexploaterad och känslig natur. En dominerande luftledning skulle på ett allvarligt sätt påverka de värden som har gjort Orust så attraktivt för bofasta och besökande. Ledningen skulle passera rakt igenom ett av Orusts och

västkustens mest frekventerade turistområden. Fotomontagen visar tydligt luftledningens negativa påverkan på landskapsbilden i områden med öppen jordbruksmark och genom turistområdet vid Boxvik. Dock saknas motsvarande fotomontage över det kala mäktiga bergsmassivet Storehamn, som är västra Orusts högsta punkt, där luftledningen skulle få ett mycket dominerande intryck. I området för den valda lokaliseringen finns dessutom berguv och det finns oroväckande uppgifter om att beståndet minskar kraftigt bland annat på grund av kollision med luftledningar.

Ett alternativ som innebär att ledningen placeras i en befintlig ledningsgata vore att föredra, eftersom det inte skulle innebära någon förändrad negativ påverkan på landskapsbild, natur- och kulturvärden. En markkabel i redan etablerad mark skulle också minska påverkan jämfört med en luftledning i oetablerad mark.

Vidare ska beaktas att antalet elavbrott är avsevärt fler för luftledningar jämfört med markkablar eftersom en markförlagd kabel inte påverkas av väder. Orust är en ö som ligger i direkt anslutning till Västerhavet och ledningen ska dras över det 117 meter höga helt kala, bergsmassivet Storehamn. Den kommer därför att vara utsatt för mycket kraftiga vindar och åska. Det finns också risk för is och saltpåläggningar. Med hänsyn till de mycket stränga väderförhållanden som råder på Orust har Vattenfall, inom samma område, nyligen ersatt en luftburen kabel med en markburen.

Kostnaderna som Vattenfall har redovisat är beräknade utifrån schabloner utan hänsyn till lokala förhållanden. Kostnaderna för en markkabel har överdrivits. En markkabel skulle dras i direkt anslutning till vägen, där behövliga sprängningsarbeten redan har vidtagits.

REMISSYTTRANDE I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Naturvårdsverket har anfört i huvudsak följande: Hela Orust kommuns kustområde är av riksintresse för friluftslivet enligt 3 kap. 6 § miljöbalken och tillhör de s.k. primära rekreationsområdena enligt 4 kap. 1 och 2 §§ miljöbalken, dvs. områden inom vilka turismens och friluftslivets intressen särskilt ska beaktas. I fråga om

luftledningens påverkan på riksintressområdet delar Naturvårdsverket
Energimarknadsinspektionens och mark- och miljödomstolens bedömning.

Av miljökonsekvensbeskrivningen framgår att berguv bedöms häcka inom cirka en kilometers avstånd från viss del av den planerade ledningen. På Orust finns uppgift om totalt sju revir och i Bohuslän finns 45 registrerade revir. Populationsutvecklingen i länet visar en negativ trend och med hänsyn till populationsstorleken och häckningsresultatet kan en ökad dödlighet om enstaka individer ha betydelse för bevarandestatusen i ett lokalt och regionalt perspektiv. En av de vanligaste dödsorsakerna för berguv är kollision med och strömgenomföring av elledningar. Problemet med strömgenomföring kan visserligen reduceras med beprövade metoder men kollisioner är svårare att undvika och innebär i praktiken att ledningarna måste markförläggas inom områden med förhöjd olycksrisk. Eftersom det är svårt att undersöka hur långt från bopplatsen som enskilda berguvar söker sin föda, är det nödvändigt att utgå från generella rekommendationer om skyddsavstånd. För vindkraftverk rekommenderas generellt ett skyddsavstånd om två kilometer från bopplatsen. Samma avstånd kan vara lämpligt att tillämpa i förhållande till luftledningar.

Vidare innebär en luftledning en stor negativ påverkan på områdets natur- och kulturmiljövärden särskilt på landskapsbilden. Skog kommer att avverkas i en 40 meter bred ledningsgata. Det orsakar fragmentering och minskad kontinuitet i ett landskap präglat av månghundraårigt småskaligt nyttjande som har frambringat höga biologiska, kulturhistoriska och estetiska värden. Där luftledningen passerar högre terräng och berghällar kommer den att bli synlig på långt håll och minska känslan av låg mänsklig påverkan som kännetecknar denna del av kustlandskapet. Sett till påverkan på natur- och kulturhistoriska värden, och därvid särskilt landskapsbilden, finns det uppenbara fördelar med en alternativ dragning i befintlig ledningsgata eller ett alternativ som innebär att ledningen förläggs i mark. Det senare alternativet kräver dock stor försiktighet vid utförandet.

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSKÄL

Tillämpliga bestämmelser framgår av underinstansernas beslut.

Syftet med den aktuella ledningen är att förstärka och förbättra leveranssäkerheten i ett befintligt regionnät som förser Edshultshall med el. Mot bakgrund av vad som har framkommit om det berörda områdets höga natur- och kulturvärden, betydelse för friluftslivet, luftledningens påverkan på landskapsbilden och möjliga alternativ anser Mark- och miljööverdomstolen att den valda lokaliseringen inte framstår som den som med minsta intrång och olägenhet för miljön uppnår den planerade åtgärdens ändamål. Därtill har framkommit av Naturvårdsverkets remissyttrande att ledningen, även om skyddsåtgärder vidtas, riskerar att försvåra upprätthållandet av populationen av berguv som lever i dess närhet. Även efter en rimlighetsavvägning finner Mark- och miljööverdomstolen att Vattenfall inte har visat att den valda lokaliseringen är lämplig. Överklagandet ska därför avslås.

Domen får enligt 5 kap. 5 § lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar inte överklagas.

I avgörandet har deltagit hovrättsråden Fredrik Ludwigs och Birgitta Bylund Uddenfeldt, tekniska rådet Yvonne Eklund samt tf. hovrättsassessorn Liisa Seim Sehr, referent.

Föredragande har varit Anna Nordenskjöld.

NACKA TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

DOM
2018-04-26
meddelad i
Nacka strand

Mål nr M 933-18

PARTER

Klagande

Vattenfall Eldistribution AB

Ombud: Advokat M.H.

Motpart

Energimarknadsinspektionen

ÖVERKLAGAT BESLUT

Energimarknadsinspektionens beslut 2018-01-10 i ärende nr 2016-101954,
se [bilaga 1](#)

SAKEN

Nätkoncession för linje i Orust kommun, Västra Götalands län

DOMSLUT

Mark- och miljödomstolen avslår överklagandet.

Dok.Id 537472

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 1104 131 26 Nacka strand	Augustendalsvägen 20	08-561 656 40 E-post: mmd.nacka.avdelning4@dom.se www.nackatingsratt.domstol.se	08-561 657 99	måndag – fredag 08:00–16:30

BAKGRUND

Genom beslut den 10 januari 2018 avslog Energimarknadsinspektionen (Ei) Vattenfall Eldistribution AB:s (bolaget) ansökan om nätkoncession för linje avseende en 52 kV ledning i luft- och markkabelutförande från ZT85 Orust till TT6117 Edshultshall på en sträcka om cirka 12 km i Orust kommun. Ei motiverade sitt beslut huvudsakligen med att den ansökta ledningen inte uppfyller kravet på lämplig lokalisering i kombination med bästa möjliga teknik samt att kostnaderna för att markförlägga ledningen inte är orimliga i förhållande till nyttan som det skulle föra med sig. Bolaget har nu överklagat Ei:s beslut.

YRKANDEN M.M.

Bolaget har *i första hand* yrkat att nätkoncession för linje ska beviljas i enlighet med ansökan. *I andra hand* har bolaget yrkat att Ei:s beslut ska undanröjas och målet återförvisas till Ei för prövning av ansökan. Till stöd för sin talan har bolaget anført i huvudsak följande.

Den ansökta ledningen uppfyller miljöbalkens krav på lämplig lokalisering i kombination med bästa möjliga teknik. De kostnader och konsekvenser som är förknippade med ett markkabelutförande står inte i rimlig proportion till nyttan. Ledningen behövs för att förstärka och öka redundansen i det befintliga regionnätet som förser Edshultshall med el.

Den planerade luftledningen kommer att bäras upp av enkla trästolpar med en generell höjd om 9–16 meter. De negativa konsekvenserna för natur- och kulturvärden bedöms sammantaget bli små. Ei har överdrivit luftledningens påverkan på landskapsbilden och övriga natur- och kulturvärden. Ei har underskattat de omfattande och irreversibla skador som skulle bli följden av anläggandet av en markkabel. Det saknas också en bedömning av den försämrade driftsäkerheten som en markkabel innebär i förhållande till en luftledning samt en avvägning mellan nyttan av ledningen i förhållande till kostnaden. Detta har lett till

att Ei har gjort en felaktig bedömning i fråga om bästa möjliga teknik. Kostnaden för markförläggning är vare sig rimlig i förhållande till det behov som ledningen avser fylla eller i förhållande till miljönyttan.

Det är korrekt att luftledningen innebär en visuell påverkan. Det är oundvikligt, men allmänvanligt. Av fotomontagen framgår att det är fråga om en förhållandevis liten ledning som smälter väl in i landskapet även vid de känsliga passager som illustrerats.

Av miljökonsekvensbeskrivningen framgår att de nordöstra delarna av ledningssträckningen är ett jordbrukslandskap där ledningar och vägar är ett vanligt inslag. I de mellersta delarna går ledningen genom ett spricklandskap med komplex terräng och stora variationer. Där kommer terrängen vid många platser att helt skymma ledningen medan den på obeväxta hållmarker blir väl synlig. Det är främst på den sista delen av sträckningen in mot Edshultshall som den visuella påverkan är störst. Den visuella påverkan vid denna passage bedöms dock bli måttlig.

Anslutningen av ledningen till nätstationen i Edshultshall görs med markkabel. Skälet till detta är att anslutningen måste ske från söder eftersom det, på grund av befintlig infrastruktur, är omöjligt att ansluta från norr.

Påverkan på landskapsbilden ur ett kulturmiljöperspektiv har analyserats i en särskild kulturmiljöutredning. Av utredningen framgår att den sammantagna påverkan på landskapsbilden som en luftledning skulle be upphov till ur ett kulturmiljöperspektiv är obetydlig och dessutom reversibel.

Att anlägga en markkabel skulle innebära en stor markpåverkan då det måste grävas och för stora delar av sträckningen sprängas ett kabelschakt till ett djup av cirka 1 meter. Inom hela sträckan finns ett stort antal kända fornlämningar och kulturhistoriska lämningar. Dessutom finns det sannolikt ytterligare kulturhistoriska lämningar som skulle påverkas. Även naturvärden i form av bevarandevärda kärlväxter i hävdade ängs- och hagmarker, skyddsvärda lövträd och vattenmiljöer

kommer att påverkas påtagligt och irreversibelt av de markarbeten som skulle krävas.

En trädsäkrad luftledning är mer driftsäker än en markkabel eftersom det vid fel tar betydligt längre tid att felsöka och reparera en markkabel. En markkabel är också utsatt för fler risker eftersom den är dold under mark. Flertalet fel på en trädsäkrad luftledning är av övergående karaktär. Övergående fel på markkablar finns i princip inte, dvs. fel i en markkabel är per definition bestående och kräver reparation. Felfrekvensen när det gäller bestående fel är nästan tio gånger högre för markkablar jämfört med trädsäkrade luftledningar.

Förutom fler bestående fel skulle en markförläggning innebära att felsökning och reparation försvåras. Ett kabelhaveri kräver omfattande grävarbeten. Felsökning av luftledningar kan vidare göras av de flesta större entreprenörer och skarvsatser och linor finns i lager. Felsökning av markkabel kan enbart utföras av ett fåtal experter och det tar i många fall lång tid att få tag i reservdelar. Sammanfattningsvis skulle konsekvenserna av ett fel bli betydligt mer omfattande med en markkabel än med en luftledning.

På grund av dessa nackdelar finns det i nuläget enbart markförlagda regionnätsledningar på kortare sträckor och huvudsakligen i tätbebyggda områden där det inte är möjligt att bygga luftledningar. Att bygga en ledning som den aktuella som en luftledning är det mest driftsäkra alternativet och det är en synnerligen väl beprövad teknik.

Att förlägga en markkabel innebär en väsentligt högre kostnad än att uppföra en luftledning eftersom material, maskiner och utrustning är dyrare. Bolagets huvudalternativ, luftledningen, skulle kosta cirka 14 miljoner kr att genomföra medan markkabelalternativet skulle kosta cirka 75 miljoner kr. Dessutom är reparationskostnaderna för markkabel högre. Bolaget saknar en analys av om kostnaden 75 miljoner kr är proportionerlig i förhållande till behovet av ledningen, alltså om kostnaden är rimlig i förhållande till nytta i form av ökad leveranssäkerhet

och redundans i det aktuella regionnätet. För att svara på frågan om nyttan av en markförlagd kabel, ska beaktas dels risken för avbrott på den befintliga matningen till Edshultshall, dels kostnaden för att hantera dessa avbrott utan redundans i nätet, dels den begränsade nytta som en markförlagd kabel innebär i förhållande till en luftledning med större driftsäkerhet.

I området vid Edshultshall finns omkring 50 permanenta hushåll. Stationen i Edshultshall matar även ett lokalt nät som förser ytterligare ett antal hushåll med el och under sommarhalvåret fördubblas nästan antalet invånare. Risken för avbrott är dock större under vinterhalvåret. Ett eventuellt avbrott drabbar alltså ett förhållandevis begränsat antal hushåll. Det är mot den bakgrunden tveksamt om projektet med en förstärkt matning av Edshultshall överhuvudtaget kommer att realiseras om kravet på markkabel kvarstår och projektet ska bära en merkostnad om 61 miljoner kronor. Det är tveksamt om kostnaden för projektet inklusive en merkostnad om 61 miljoner kronor för markförlagd kabel står i rimlig proportion till nyttan av projektet.

De miljövinster i form av framförallt opåverkad landskapsbild samt bevarande av lövträd som en markkabel skulle medföra innebär även en miljöförlust i form av irreversibel påverkan på kultur- och naturvärden. Den ökade kostnaden för etablering av markkabel ska vid en rimlighetsavvägning vägas mot den nettomiljövinster som alternativet kan medföra, dvs. även miljöförlusten ska beaktas. I aktuellt fall är det tveksamt om nettot av miljövinster och miljöförlusten är positiv.

Bolagets ansökan bör beviljas. Om domstolen inte anser att det finns förutsättningar att bevilja koncession utan att föreskriva särskilda villkor för koncessionen är det i vart fall en tillräcklig åtgärd att återförvisa ärendet till Ei för fastställande av nödvändiga villkor för koncessionen.

DOMSKÄL

Förutsättningar för prövningen

Tillämpliga bestämmelser och omständigheter framgår av det överklagade beslutet med de tillägg och förtydliganden som följer nedan.

Enligt 2 kap. 8 a § ellagen (1997:857) ska man vid en prövning av nätkoncession för linje tillämpa bestämmelserna i 2–4 kap. och 5 kap. 3 § miljöbalken och en miljökonsekvensbeskrivning ska ingå i ansökan. Det betyder att prövningen ska omfatta en bedömning i förhållande till balkens allmänna hänsynsregler och bestämmelserna för hushållning med mark och vatten. En koncessionsprövning är främst inriktad på lokaliseringen av ledningen och dess huvudsakliga utformning. Miljöbalken gäller i övrigt parallellt med ellagen. Det innebär att ett beslut enligt ellagen inte påverkar sådana prövningar enligt miljöbalken som verksamheten i övrigt kan komma att kräva.

Behov och lämplighet

Enligt 2 kap. 6 § ellagen får nätkoncession meddelas endast om anläggningen är lämplig från allmän synpunkt. Bolaget har anfört att ledningen behövs för att förstärka och öka redundansen i det befintliga regionnätet som förser Edshultshall med el. Domstolen saknar anledning att ifrågasätta detta och delar därför Ei:s bedömning att den aktuella nätkoncessionen är lämplig från allmän synpunkt.

Av 2 kap. 10 § ellagen följer att nätkoncession endast får beviljas den som från allmän synpunkt är lämplig att bedriva nätverksamhet. Bolaget är ett etablerat nätföretag som sedan längre tid har flera nätkoncessioner. Domstolen bedömer därför att bolaget från allmän synpunkt är lämpligt att bedriva nätverksamhet.

Miljökonsekvensbeskrivningen

Genom SFS 2017:955 har det införts ett nytt 6 kap. i miljöbalken. Regeringen har vidare meddelat en ny miljöbedömningsförordning (2017:966), som ersätter

förordningen (1998:905) om miljökonsekvensbeskrivningar. Båda författningarna trädde i kraft den 1 januari 2018. I övergångsbestämmelserna till författningarna anges att äldre föreskrifter fortfarande gäller för handläggningen och prövningen av mål och ärenden om verksamheter eller åtgärder där ansökan inkommit till den som ska pröva tillståndsfrågan före ikraftträdandet. Bolagets ansökan kom in till Ei den 4 april 2016 och därför ska äldre bestämmelser om miljökonsekvensbeskrivningar tillämpas i målet.

Ei har bedömt att miljökonsekvensbeskrivningen är tillräcklig för att ligga till grund för prövningen och godkänt denna. Mark- och miljödomstolen finner inte skäl att göra en annan bedömning än Ei har gjort i detta avseende.

Prövningen i sak

Lokalisering

Inledningsvis har mark- och miljödomstolen att ta ställning till om ledningen i ansökt utförande är lämplig på den utpekade platsen. Vid bedömningen av om lokaliseringen är lämplig ska domstolen ta hänsyn till att ändamålet med verksamheten ska kunna uppnås med minsta intrång och olägenhet för människors hälsa och miljön (2 kap. 6 § miljöbalken). Kravet på lämplig lokalisering gäller i den utsträckning det inte kan anses orimligt för verksamhetsutövaren att uppfylla (2 kap. 7 § miljöbalken). Det är verksamhetsutövaren som har bevisbördan för att det vid en rimlighetsavvägning är motiverat att låta bli att upprätthålla kravet på lämplig lokalisering (2 kap. 1 § miljöbalken).

En aktuell och välunderbyggd översiktsplan har stor betydelse när det gäller bedömningen av vad som kan anses vara en lämplig plats för en verksamhet som kräver tillstånd (se MÖD 2005:66). I ett mål där betydande påverkan på landskapsbilden föreslås ske i ett område med starka bevarandeintressen och stor konkurrens om marken bör kommunens ståndpunkter väga tungt i lokaliseringsfrågan (se MÖD 2001:38).

Av de allmänna bestämmelserna i 3 kap. miljöbalken om hushållning med mark och vatten framgår att ett område ska användas för de ändamål som det är mest lämpat för och att företräde ska ges för en sådan användning som medför en från allmän synpunkt god hushållning. Stora mark- och vattenområden som inte alls eller endast obetydligt är påverkade av exploateringsföretag eller andra ingrepp i miljön ska så långt som möjligt skyddas mot åtgärder som påtagligt kan påverka områdenas karaktär (3 kap. 2 § miljöbalken). Orust kustområde är i sin helhet av riksintresse enligt 4 kap. 1 och 4 §§ miljöbalken. Det innebär bl.a. att exploateringsföretag och andra ingrepp i miljön bara får komma till stånd om det kan ske på ett sätt som inte påtagligt skadar området natur- och kulturvärden. I en konkurrenssituation ska därmed natur- och kulturvärdena ha företräde om sådana påtagliga skador kommer att uppstå. Detta utgör dock inget avgörande hinder för utveckling av kustområdet, förutsatt att det sker med hänsynstagande till värdefulla objekt och de större karaktärsdragen i natur- och kulturlandskapet.

Bestämmelserna i 3 och 4 kap. miljöbalken motsvarar reglerna i 2 kap. och 3 kap. lag (1987:12) om hushållning med naturresurser m.m. (NRL). Enligt motiven till miljöbalken gäller därför fortfarande vad som anges i propositionen till NRL (se prop. 1997/98:45 del II, s. 29 och 35).

Orust tillhör den s.k. högexploaterade kuststräckan i Bohuslän (prop. 1985/86:3 s. 83 f). Denna kuststräcka har, liksom de obrutna kusterna, stora värden för natur- och kulturvärden, friluftslivet och turismen. Konkurrensen om marken mellan bevarandebestämmelserna och exploateringsbestämmelserna är stor. Syftet med skyddsbestämmelserna är att de förhållandevis begränsade områden som fortfarande är oexploaterade och samtidigt har stora bevarandevärden, också i fortsättningen ska kunna utnyttjas för friluftsliv och rekreation på ett allsidigt sätt. I förarbetena framhålls dessa områdens särskilda betydelse som utflykts- och semesterområden (se prop. 1985/86:3 s. 84).

I kommunens översiktsplan anges hur olika intressen ska tillgodoses och hur den byggda miljön ska utvecklas och bevaras. I planen har kommunen identifierat och

värderat ett antal naturområden. Den planerade ledningen kommer att passera förbi ett område som är definierat som ett stort opåverkat område enligt 3 kap. 2 § miljöbalken. Av översiktsplanen framgår att exploatering av området så långt som möjligt ska undvikas. I planen har man gjort en gradering av olika områden utifrån bevarandeintressena. Inom områden som pekats ut som hänsynsnivå 1 får ny exploatering inte förekomma. Inom områden med hänsynsnivå 2 och 3 bör ingen omfattande exploatering förekomma, respektive ska mycket stor försiktighet iakttas vid all exploatering. Särskild hänsyn ska då tas till landskapsbilden, natur- och kulturminnesvärden samt friluftslivet. Den ansökta sträckningen planeras, i olika omfattning, beröra områden med samtliga dessa hänsynsnivåer. I översiktsplanen har kommunen vidare bl.a. för området Boxviks kile särskilt betonat vikten av tystnad, orördhetskänsla, utsikter, gammal utmarksprägel samt torpmiljöer och andra kulturspår.

Mark- och miljödomstolens bedömning

Den tilltänkta ledningen har anpassats för att ge minsta intrång på befintliga natur- och kulturvärden. Inga stolpar kommer att placeras i våtmarker och lövskogar kommer så långt som möjligt att undvikas, även om träd kommer att behöva avverkas i vissa områden. Mark- och miljödomstolen bedömer därför att ledningens påverkan på natur- och kulturvärdena i dessa avseenden i sig inte innebär att den tilltänkta lokaliseringen inte kan anses vara lämplig.

Påverkan på ovan nämnda intressen måste dock ses mot bakgrund av att det aktuella landskapet i stor utsträckning är relativt orört och oexploaterat. Den aktuella miljön har starka bevarandeintressen och det råder stor konkurrens om marken. Området har ansetts vara så skyddsvärt att det pekats ut som riksintresse, bl.a. i syfte att området fortsatt ska kunna utnyttjas för friluftsliv och rekreation på ett allsidigt sätt. I kommunens översiktsplan betonas alltså vikten av tystnad, orördhetskänsla, utsikter, gammal utmarksprägel samt torpmiljöer och andra kulturspår. Vidare framgår att exploatering endast får ske med stor försiktighet och att restriktivitet ska iakttas. Till viss del får, enligt planen, exploatering inte alls ske. Kommunen har framhållit att ledningen planeras gå genom ett av kommunens mest känsliga och

värdefulla natur- och kulturlandskap och bl.a. leda till att Storehamnsområdets karaktär kommer att gå förlorad. Mark- och miljödomstolen bedömer att den planerade ledningen kommer att få stor påverkan på framförallt landskapsbilden. Detta gäller i synnerhet den sista delen av sträckningen och särskilt passagen över Boxviks kile som har mycket höga naturvärden. Översiktsplanen liksom kommunens synpunkter i lokaliseringsfrågan bör enligt domstolen väga tungt vid bedömningen av om vald lokalisering är lämplig. Detsamma gäller länsstyrelsens uppfattning. I det här fallet har länsstyrelsen ansett att den planerade sträckningen utgör ett för stort intrång i landskapet och innebär en påtaglig skada. Såväl kommunen som länsstyrelsen har avstyrkt bifall till ansökan och som skäl angett bl.a. att den valda lokaliseringen inte är lämplig. Av utredningen har vidare framkommit att andra alternativ för den aktuella ledningen är möjliga, både vad gäller lokalisering och utförande.

Mot bakgrund av det som har anförts ovan bedömer mark- och miljödomstolen att den planerade ledningen utgör ett så stort ingrepp i miljön att lokaliseringen inte kan anses vara lämplig i det aktuella utförandet. En rimlighetsavvägning leder inte till någon annan bedömning. Överklagandet ska därför avslås.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se [bilaga 2](#) (DV427)

Överklagande senast den 17 maj 2018.

Åsa Marklund Andersson

Annika Billstein Andersson

I domstolens avgörande har deltagit rådmannen Åsa Marklund Andersson och tekniska rådet Annika Billstein Andersson. Föredragande har varit tingsnotarien Helles Stoytcheva.

SVERIGES DOMSTOLAR

ANVISNING FÖR HUR MAN ÖVERKLAGAR - DOM I MÅL SOM HAR ÖVERKLAGATS TILL MARK- OCH MILJÖDOMSTOLEN

Den som vill överklaga mark- och miljödomstolens dom ska göra detta skriftligen. **Skrivelsen ska skickas eller lämnas till mark- och miljödomstolen.** Överklagandet prövas av Mark- och miljööverdomstolen vid Svea hovrätt.

Överklagandet ska ha kommit in till mark- och miljödomstolen **inom tre veckor** från domens datum. Sista dagen för överklagande finns angiven på sista sidan i domen.

För att ett överklagande ska kunna tas upp krävs att Mark- och miljööverdomstolen lämnar **prövningstillstånd**. Det görs om:

1. det finns anledning att betvivla riktigheten av det slut som mark- och miljödomstolen har kommit till,
2. det inte utan att sådant tillstånd meddelas går att bedöma riktigheten av det slut som mark- och miljödomstolen har kommit till,
3. det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas av högre rätt, eller
4. det annars finns synnerliga skäl att pröva överklagandet.

Om prövningstillstånd inte meddelas står mark- och miljödomstolens avgörande fast. Det är därför viktigt att det klart och tydligt framgår av överklagandet till Mark- och miljööverdomstolen varför klaganden anser att prövningstillstånd bör meddelas.

Skrivelsen med överklagande ska innehålla uppgifter om:

1. den dom som överklagas med angivande av mark- och miljödomstolens namn, datum för domen samt målnummer,
2. den ändring av mark- och miljödomstolens dom som klaganden vill få till stånd,
3. grunderna (skälen) för överklagandet,
4. de omständigheter som åberopas till stöd för att prövningstillstånd ska meddelas, samt
5. de bevis som åberopas och vad som ska styrkas med varje bevis.

Skriftliga bevis som inte lagts fram tidigare ska ges in samtidigt med överklagandet.

Om ni tidigare informerats om att **förenklad delgivning** kan komma att användas med er i målet/ärendet, kan sådant delgivningssätt också komma att användas med er i högre instanser om någon överklagar avgörandet dit.

Ytterligare upplysningar lämnas av mark- och miljödomstolen. Adress och telefonnummer finns på första sidan av domen.